

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 19.

Torsdagen den 9 Mars.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollsutdrag rörande de i gårdagens sammanträde fattade beslut.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:is 6 och 7 (i samlingen N:is 20 och 21); samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:o 7 (i samlingen N:o 22).

§ 3.

Fortsattes den i gårdagens sammanträde började föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 28, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

I ordningen förekom

Punkten 13.

I anledning af dels Kongl. Maj:ts förslag, att till understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afsåge att minska frostländigheten, måtte anvisas samma belopp, som under de senare riksdagarne för enahanda ändamål beviljats, eller 80,000 kronor, och dels en inom Andra Kammaren af Herr P. Sahlström, med hvilken fem andra ledamöter instämt, väckt och till Utskottet hänvisad motion (N:o 150), deri ifrågavarande anslag uppgifvits vara otillräckligt och fört motionären föreslagit dess förhöjning till 150,000 kronor, hade Utskottet i förvarande punkt hemställt:

Om anslag till förminskande af frostländigheten.

Ang. anslag
till förmin-
skande af
frostländig-
heten.
(Forts.)

att med afslag på Herr Sahlströms motion och bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till understödjande af sådana myrtdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, måtte för år 1877 beviljas ett anslag utan återbetalningsskyldighet af åttatiosen kronor.

I anledning af denna hemställan yttrade

Herr Sahlström: Med kändedom om den grundsats, Stats-Utskottet städs vidhållit i fråga om af enskilda motionärer begärda anslag, att nemligen ansynda desamma, huru behjertansvärda de behof som derigenom skulle tillfredsställas än månne vara, var jag tveksam, hurvida jag skulle våga att besvara Riksdagen med motion i nu föreliggande fråga. Men öfvertygad, som jag var, om behövet och nödvändigheten af ökad anslag för dessa företag, drog jag icke i betänkan att derom ingifva min motion. Emellertid har Utskottet äfven nu följt samma princip och afstyrkt min begäran. Att Andra Kammaren allijemt pågar bifalla hvad Stats-Utskottet föreslagit, utan närmare undersökning af de behof, som förestafvat framställningen, har visserligen ökat mitt missmod i afseende å framgången af mitt förslag, men ett förhållande, som under gårdagen i Kammaren inträffade, har likvisst gifvit mig förhoppning om ernående af ett bättre resultat. Det var den sjöresa, Kammaren i går afton företog till Gotland, och som hade till resultat ett beslut, olika det hvori Utskottet stannat, i det Kammaren ömmande för fiskarna och sökte bereda dem lämpliga hamnar; och jag är förvissad att Kammaren genom detta beslut beredt fröjd och glädje i fiskarnas hyddor. Kanske tänkte man på satsen, att det icke är allenast vid bröd menniskan lefver, utan att hon äfven behöfver andra födoämnen, och deribland fisk. Nu vill jag omvända denna sats och säga, att det icke allenast är nödigt att befrämja fiskerinäringen genom tillgodoseende af dess behof, utan att jemväl länsmännens behof måste behjertas. När Utskottet således här föreslagit beviljandet i 13 punkten af 80,000 och i 14 punkten af 100,000 kronor, det förra såsom anslag utan återbetalningsskyldighet, det senare såsom lån till befrämjande af så stora företag som sjösänkningar och dylikt, synas dessa belopp vara tilltagna i alltför liten skala, då man besinnar, att de afse afljelpande af sådana behof öfver hela landet. Såsom jag i min motion påpekat, lemnas ock dessa ersättningar icke alltid med önskvärd skyndsamhet, utan vanligtvis drager det dermed temligen långt på tiden. Hjelpen är naturligtvis alltid välkommen, då den kommer, men svårigheter kunna dock härigenom uppkomma för den enskilde att förskottera dessa medel.

Jag tycker derfor att det anslag, som begärts, snarare är för litet än för stort; men något är alltid bättre än intet. Jag anhåller, att Andra Kammaren måtte behjerta denna min framställning och taga densamma under öfvervägande med samma oväld och samma oegennytt, som Kammaren i går afton ådagalade.

Jag begär detta på de grunder jag i min motion därför åberopat, och då hvar och en, som något beaktat denna fråga, väl känner de öfriga skäl, som kunna tala för bifall till min anhållan, torde det vara öfverflödigt att vidare orda i denna sak. En omständighet vill jag dock påpeka, hvilken Stats-Utskottet icke framhållit. Utskottet, som i fråga om de grunder, hvarpå Utskottet förkastat min motion, hänvisar till utlåtandets första punkt, antyder der, att för hvarje särskildt fall ansökningar kunna framställas till Kongl. Maj:t som icke lärer underlåta att, der så erfordras, föreslå anslagets höjande. Detta är helt och hållet motsatt mot hvad Kammaren gjort och sannolikt äfven kommer att göra i afseende på anslag till jernvägars byggande; ty beträffande dessa anslag har Kammaren velat afbördas sig de ständigt förekommande frågorna om hvem som skulle erhålla sådana anslag och till huru stora belopp etc.

Ang. anslag till förminskande af frostländigheten.
(Forts.)

Det torde ock vara lämpligast att ett någorlunda tillräckligt anslag ställes till Kongl. Maj:ts disposition, och alltid torde ett sådant förfaringssätt falla sig mindre besvärligt än att Riksdagen för hvarje särskildt fall skulle pröfva de ansökningar, som uti ifrågavarande afseenden kunna framställas. Nyttan och nödvändigheten af detta anslag är aldeles obestriddig, och att det föreslagna beloppet är för litet till de behof, hvars tillfredsställande dermed åsyftas, är till och med erkänt af Stats-Utskottet, ehuru detta, som sagdt, hänvisar till Kongl. Maj:t. Jag har nu ingen annan framställning att göra, utan, sasom jag redan nämnt, begär jag, att de såväl i punkt 13 som i punkt 14 föreslagna beloppen måtte ökas från respektive 80,000 och 100,000 kronor till 150,000 och 200,000 kronor, och anhåller jag om proposition å detta mitt yrkande.

Vidare anfördes icke. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets förslag och derefter på Herr Sahlströms yrkande; och som det förre propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

Punkterna 14 och 15.

Blefvo jemväl bifallna.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtande N:o 15, i anledning af väckt förslag om förbud för ledamot af underrätt att inför samma rätt föra andras talan.

§ 5.

Förekom till behandling Lag-Utskottets utlåtande N:o 16, i anledning af väckt förslag om rättighet för svenska kyrkans medlemmar att ingå borgerligt äktenskap.

Ang. införande af civiläktenskap.

Ang. införande af civil-
 äktenskap.
 (Forts.)

Uti sin till Utskottet hänvisade motion N:o 42 hade Herr A. W. Uhr föreslagit, "att, med bibehållande af domares rätt att, i fall som uppgifves i 9 § 3 kap. Giftermålsbalken, förklara fästevinna för äkta hustru, angående sättet för äktenskaps ingående må förordnas som följer:

§ 1.

Äktenskap, afslutadt inför borgerlig myndighet, vare lika giltigt och lika förbindande som det äktenskap, hvilket med vigsel afslutas.

§ 2.

Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, vare i stad magistrat, på landet kronofogde. Dessa myndigheter hafva att i fråga om äktenskapshinder öfva den tillsyn, som vigselförrättare enligt lag åligger. Dock vare borgerlig myndighet befriad från pröfning af kontrahenternas begagnande af sakramenten inom det kyrkosamfund de må tillhöra. Sedan i slägingars eller andra vittnens närvaro såväl mannen som qvinnan inför den borgerliga myndigheten afgifvit sitt frivilliga ja och samtycke till giftermålet, varde de för äkta makar förklarade. Hvad sålunda förekommit skall upptagas i särskildt öfver sådana ärenden fördt protokoll, hvilket der äktenskapet är inför kronofogde ingånget, af vittnen bestyrkes.

§ 3.

Rätt att afsluta äktenskap inför borgerlig myndighet hafve hvarje svensk man och qvinna, som till den i lag för äktenskaps ingående bestämda ålder kommen är, och för hvilken laga hinder till äktenskap ej finnes.

§ 4.

Om uppfostran af barn, födda i sådant äktenskap, hvarom i denna förordning handlas, gälle hvad för öfrigt i lag stadgadt är; lika så rörande skilnad i sådant äktenskap."

Och hade Utskottet, beträffande denna motion, hemställt: att densamma måtte lemnas utan afseende.

Efter föredragning af ifrågavarande ärende, begärdes nu ordet af

Herr Uhr: Äfven jag får väl lof att hålla ett litet liktal, och ämnets skulle väl blifva den misshandling, som — jag måste tillstå det — kommit min motion till del, såväl vid remissen som nu i det föredragna betänkandet. Vid motionens öfverlemnande till Utskottet var det en talare här i Kammaren, som behagade afkunna lysning för mig och det nyfödda fostret. En sådan tilldragelse lärer väl icke någonsin förut inträffat, att lysning till äktenskap utfär-

dats utan att kontrahenterna derom framställt begäran. Jag hade ämnat att genast protestera mot detta sätt att gå till väga; men jag fann snart af sjelfva ingressen till den så kallade lysningen, att den var behäftad och späckad med så många villomeningar, jag menar missuppfattningar och förvrängningar, att jag snarare skulle tro att hans anförande var egnadt att bidraga till att främja min motions framgång än motsatsen. Han ansåg nemligen, att den grundsats och tendens, som genomgår min motion, skulle leda till undergräfvandet af samhällets grundvalar. Om så vore, skulle i ännu högre grad samma menliga följder härflyta utur stadgandet i 16 §. R. F., der det heter att «konungen bör ingens samvete tvinga eller tvinga låta, utan skydda hvar och en vid en fri utöfning af sin religion, så vidt han derigenom icke störer samhällets lugn eller allmän förargelse åstadkommer». Ja, dessa samhällets grundvalar skulle i sådant fall äfven undergräfvast af stadgandet i 3 kap. 9 § Giftermålsbalken derom att, derest man häfdar sin fästevinna, domaren eger att förklara henne för hans äkta hustru, i den händelse mannen undandrager sig att fullkomna äktenskapet med kyrklig vigsel.

Detta är ju redan ett icke blott i lag tillätet, utan ock af lag påbjudet civilt eller borgerligt äktenskap, och hvilket ända hitintills icke medfört några vådliga följder, så vidt jag har mig bekant. Men att detta, såsom den värde talaren vid remissen af motionen yttrade sig, skulle vara den högsta möjliga frihet som Sveriges Konung, Riksdag och allmänna Kyrkomöte skulle vilja medgifva dissenters i bestämmandet af sina kyrkliga förhållanden, kan jag icke föreställa mig.

Samme värde talare yttrade vidare, att baptisterna icke hade något gemensamt hvarken i afseende å tro eller bekännelse med svenska kyrkans medlemmar. Äfven detta är en villomening af honom, ty baptisterna skilja sig icke i någon annan punkt än i läran om dopet från vår kyrkas uppfattning.

Och hvad är det väl för eftergifter och uppoffringar från vår sida, som jag i min motion påyrkar? Jo, det enda, som jag vill genomdrifva, är frihet för vårt kyrkosamfunds alla medlemmar i afseende å ingående af äktenskap inför borgerlig myndighet. Min värde motståndare vid remissen har visserligen äfven talat om lagbunden frihet, på samma gång han för sin del icke vill tilllåta något annat äktenskap än det, som sker genom kyrklig vigsel. För min del anser jag en så beskaffad lagbunden frihet icke förtjena detta namn, utan vara ett tvång. Genom missuppfattning eller förvrängning af min motion har samme talare kommit till det resultat, att äktenskap, enligt motionen, skulle kunna ske äfven utan föregående lysning, på bestämd eller obestämd tid, ja till och med under vilkor af ömsesidig uppsägningsrätt. Om man dock uppmärksamt genomläser motionen, utan afsigt att förtydta densamma, skall man finna, att § 1 i mitt förslag innehåller just detsamma som förekommer i slutet af 5 § i 1873 års dissenterlag;

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

likaså motsvaras § 2 i mitt förslag af § 5 mom. 4 af dissenterlagen med tillägg af hvad i § 4 af samma lag stadgas i afseende å befrielse för främmande trosbekännare att förete bevis om dop och nattvardsgång. § 3 i mitt förslag lyder: «Rätt att avsluta äktenskap inför borgerlig myndighet hafve hvarje svensk man och qvinna, som till den i lag för äktenskaps ingående bestämda ålder kommen är och för hvilken laga hinder till äktenskap ej finnes». Samma stadgande i afseende å dissenter finnes redan nu i § 5 mom. 3 af dissenterlagen. Det synes då icke vara annat än billigt och rättvist, att enahanda rättighet medgäfvos åt svenska statskyrkans bekännare, som redan är genom lag tillförsäkrad åt dissenters, en rättighet, som ovilkorligen förr eller senare måste göra sig gällande. Nyss omnämnda § 3 i mitt förslag utvisar äfven, att jag icke förbisett sådana äktenskapsförhinder, som endast genom föregående kungörelse eller, som det vanligen kallas, lysning kunna undanrödjas. Slutligen har jag i § 4 af mitt förslag tydligt och klart ådagalagt, att i afseende å skilnad i borgerligt äktenskap skall gälla hvad förut i lag stadgad är. Här af framgår tydligt, att man icke med fog kan beskylla mig för att vilja införa äktenskapsförbindelser, som skola ega bindande kraft endast för obestämd tid eller med uppsägningsrätt.

I afseende å det sätt, hvar på Utskottet behandlat min motion, tillåter jag mig nämna, att jag, med stöd af den i § 89 R. F. hvarje riksdagsman medgifna rätt att i Riksdagens Kamrar väcka frågor om förändring, förklaring och upphäfvande af lagar och författningar, begärt förklaring af § 3 mom. i 1873 års förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning. Utskottet har visserligen till en början yttrat, att bemälda § innefattar tydliga stadganden derom att äktenskap mellan dissenters inbördes eller mellan dissenter och medlem af svenska kyrkan må inför borgerlig myndighet ingås, med undantag allenast för det fall, att begge kontrahenterna tillhöra ett och samma främmande trossamfund, då äktenskapet skall avslutas med vigsel efter detta samfunds kyrkobruk. Utskottet blir mig emellertid svaret skyldigt på frågan, huruvida sådana personer, som icke genom dopet blifvit upptagna i vår kyrkas gemenskap och icke ingått i något annat tillåtet kristligt kyrkosamfund, äro att hänföra till de i ofvannämnda §, 3 mom., omnämnda personer, för vilka civiläktenskap är i lag tillåtet.

Utskottet antager vidare, att den förändring jag med min motion åsyftat, sannolikt skulle, derest den blefve lag, med missnöje mottagas från den stora allmänhetens sida bland svenska kyrkans egna bekännare. Jag medgifver, att sådant skulle kunna hända, i fall jag nemligen hade föreslagit, att civiläktenskapet skulle vara lika tvunget som för närvarande är förhållandet med det kyrkliga äktenskapet. Men jag har i min motion endast begärt rätt till *valfrihet* att ingå antingen borgerligt eller kyrkligt äktenskap. Om man nu beslutar sig för att dröja med beviljandet af denna val-

frihet ända till dess de allra flesta hellre vilja ingå borgerligt än kyrkligt äktenskap. tror jag detta icke vara välbetänkt, ty då skulle missnöjet bli så stort och större. Den rätta tiden för reformens genomförande synes mig sålunda just nu vara inne.

*Ang. införan-
de af civil-
äktenskap.
(Forts.)*

Något annat egentligt skäl för Utskottets afstyrkande af bifall till motionen, än det nu anförda, kan jag omöjligen upptäcka.

Jag skall icke uppehålla mig vid den af Utskottet utan all rimlig grund uttalade förmodan, att den föreslagna förändringen samolikt å den stora allmänhetens sida skulle mötas med ovilja. Deremot vill jag något fästa mig vid följande slutord af Utskottet: «ännu mindre lära de, hvilka väl hysa från evangelisk-luterska kyrkan afvikande meningar, men ändock i densamma kvarstå och sålunda lagligen måste anses tillhöra henne, ega berättigade anspråk att yrka upphäfvande af de kyrkliga former och bruk, som denna kyrka för sina bekännare uppstått!» Men hvilka former och bruk är det väl som reformens vänner vilja hafva upphäfd? Jo, endast sådana hinder, som för närvarande förefinnas för icke få bland svenska kyrkans bekännare, hvilka, på samma gång de icke tillåtas att komma i åstjudande af den kyrkliga beseglingen af äktenskapsförbundet, äfven förmenas ingå borgerligt eller så kalladt civiläktenskap, oaktadt de otvifvelaktigt tillhöra antalet af dem som bekänna sig till kristen troslära. Nu säger Utskottet, att sådana personer är det tillåtet att ingå civiläktenskap. Jag begriper icke denna motsägelse och skulle derföre nästan vilja hafva betänkandet återförvisadt till Utskottet i ändamål att få denna tvetydighet biffd. Men dels synes Utskottet icke, såsom sig bort, hafva gifvit sig tid att sätta sig in i frågan, dels lärer, efter hvad jag förnemmit, Första Kammaren redan bifallit Utskottets afstyrkande utlåtande: hvaran, och då en återremiss numera endast skulle föranleda Utskottet att inkomma till denna Kammare med anmaning att fatta beslut i ämnet, jag tror det kunde vara så godt, att Andra Kammaren för sin del behagade lemna sitt bifall till min motion och dymedelst aflugga den gordiska knuten.

Jag anhåller följaktligen om bifall till min motion.

Herr Brodén: Då denna motion, oberäknadt den protest, som den vid sitt första framträdande mötte inom denna Kammare, nu blifvit af vederbörande Utskott behörsagd med ett afstyrkande utlåtande i förening med den ganska betecknande upplysningen, att samma fråga, som i motionen beröres, tillförene mer än en gång varit föremål för Riksdagens behandling, utan att dock hittills hafva lyckats vinna dess bifall; då vidare, såsom bekant är, Riksdagens Första Kammare redan afslagit motionen, så torde, när dessa omständigheter sammanläggas, icke något tvifvel kunna finnas om motionens öde äfven i denna Kammare. Men hvilket detta öde än må blifva, kan jag icke undertrycka min önskan att öfver meranämnda motion yttra några ord till den kraft och verkan det

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

hafva kan, vare sig för ögonblicket eller för en framtid; jag säger för en framtid, ty antagligen är det icke sista gången, som en framställning i detta syfte framkommer till Riksdagen, liksom det icke är den första.

Redan den formela sidan af motionärens framställning är sådan, att den icke gerna kan med tystnad förbigås; än betänkligare är själfva innehållet. Till en viss grad belåten med Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, finner dock motionären ett par punkter deri lida af någon oklarhet och vill derföre påkalla en lagförklaring, ett förtydligande. Såsom sådana punkter angifver han den del af förordningen, som handlar om äktenskap mellan bekännare af främmande kristen troslära och medlem af svenska kyrkan, och vidare den del, deri det heter, att «der ingendera tillhör svenska kyrkan eller sådant främmande samfund, som ofvan omförmäldt är, skall äktenskap ingås inför borgerlig myndighet». För min del finner jag, lika med Lag-Utskottet, ingen otydlighet ligga i dessa lagbestämmelser. För mig likasom helt säkert för hvar och en, som läser förordningen fördomsfritt, äro dessa stadganden fullkomligt tydliga och gifva icke den ringaste anledning till tvifvel om huru de skola fattas och tolkas. Men motionären har, som sagdt, en annan åsigt; och jag vill för ett ögonblick antaga att han har rätt, att dessa lagrum lida af oklarhet. Hvilken är då den lagförklaring motionären föreslår, huru lyder den närmare bestämning, hvarigenom den förmenta otydligheten skulle undanrödjas? Jo, säger motionären, inför civiläktenskapet jemte det kyrkliga äktenskapet! Upphäf den obligatoriska kraften utaf allt det, som af ålder varit och ännu är i vår kyrkolag gällande angående äktenskaps afslutande mellan kyrkans medlemmar. Om detta kan kallas lagförklaring, lemna jag derhän. I mina ögon åtminstone är det icke någon sådan, utan snarare en helt ny lagstiftning, genom hvilken allt hvad som hittills varit regel i afseende på äktenskaps ingående mellan medlemmar af statskyrkan, är med ett penndrag öfverstruket. Detta sätt att förklara eller förtydliga en gällande lag är ganska egendomligt. Det påminner nog mycket om Alexanders sätt att lösa den Gordiska knuten.

Jag vill nu emellertid icke längre uppehålla mig vid denna och likartade oegentligheter i redaktionen af förslaget, utan öfvergår till själfva saken.

Det mål, dit motionären närmast syftar, är införandet af civiläktenskap mellan statskyrkans medlemmar — visserligen icke såsom den enda möjliga formen för äktenskapliga förbindelser, men såsom en tillåten äktenskapsform vid sidan af den kyrkliga. Huruvida en lagförändring i dylikt syfte är att förorda, vill jag för tillfället lemna osagdt, så mycket mer som frågan om kyrkligt äktenskap eller borgerligt äktenskap här i själfva verket icke torde

vara hufvudsaken. Denna ligger nemligen, enligt min uppfattning, i det motiv, som motionären för sin framställning anför.

Huru lyder då hans motivering? Säger han väl, att kyrkans välsignelse vid äktenskaps afslutande är en tom ceremoni, att det religiösa elementet är något för denna akt främmande och oegentligt? Nej; ty han påpekar uttryckligen behovet af andakt och bön, bön om kraft att rätt kunna uppfylla de förbindelser, man vid äktenskapets afslutande ikläder sig. Således är motivet icke att söka häri. Vill han då göra äktenskapet lättare att upplösa än det nu är? Nej, icke det heller! Ty han förklarar, att det borgerliga äktenskapet skall vara lika giltigt och förbindande som någonsin det kyrkliga, det genom vigsel afslutade, och till yttermera visso föreslår han, att för upplösning af äktenskap, afslutadt inför borgerlig myndighet, skall gälla alldeles samma ordning, som nu för skilsmessa i äktenskap är föreskrifven.

Men hvad är det då, som utgör grunden för hans framställning? Jo, att det här i landet finnes 10 å 12,000 baptister, som hvarken vilja bilda ett eget, erkänt samfund eller underkasta sig den kyrkliga vigselritualen. Det är allt sammans. Härvid kan man dock med skäl fråga: Hvarföre begagna sig icke dessa personer, hvilka till öfvertygelsen äro baptister, af den dem erbjudna, så lätta utvägen att genom anmälan hos Kongl. Maj:t erhålla rättighet att bilda eget trossamfund och dermed jemväl rättighet att ingå inför lag gällande äktenskap enligt sin egen församlings grundsats och former? Svaret på denna fråga veta de bäst sjelfva. Vi veta det må hända äfven, ehuru det torde vara mindre lämpligt att här utsäga det. Så mycket må man dock säga, att så länge dessa personer föredraga att såsom kryptobaptister utgöra medlemmar af vår kyrka framför att använda den dem erbjudna utvägen att bilda eget, erkänt samfund, så länge få de ock sjelfva bära skulden för att deras utan vigsel tillkomna äktenskapliga förbindelser icke ega laglig giltighet inom det svenska samhället.

Motionären talar vidare om baptisternas barn och förmenar, att de, såsom odöpta, ej kunna tillhöra kyrkan. Hur vet han det? Här är icke stället att dogmatiskt undersöka och afgöra, huruvida någon utan att vara döpt kan tillhöra kyrkan; men visst är, att svenska lagstiftningen betraktar dessa barn såsom kyrkan tillhörande, ända tills de efter uppnädd föreskrifven ålder, jag tror aderton år, öppet skilja sig från henne genom att ansluta sig till ett främmande trossamfund. Det är ock ett erkänt drag af sann kristlig humanitet, att svenska lagstiftningen icke skjuter dessa barn ifrån sig, utan tager vård om dem samt erbjuder dem kristlig uppfostran och undervisning för så vidt de vilja deraf begagna sig.

Men det är helt naturligt, att lagen måste betrakta dem såsom i religiöst afseende *omypdige* och just därför oberättigade till vissa medborgerliga förmåner, bland annat den att ingå äktenskap

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

Den svenska lagstiftningen ställer dem uti ett sådant undantagsförhållande, icke därför att de äro afkomlingar af baptister och okyrkligt sinnade, utan därför att de inför samhället sakna religion, därför att de äro bekämselösa. Och det må icke förundra någon, att svenska staten icke vill i full utsträckning tillerkänna medborgerliga rättigheter åt dem, som aldrig bekänt någon tro, aldrig offentligentillkännagifvit hvilka moraliska och religiösa grundsatsar de hysa och vilja följa. Motionären anmärker att sådana memiskor kunna vara lika redbara och goda, ja ofta äro mera gudfruktiga än andra, som tillhöra statskyrkan eller annat erkänt trossamfund i vårt land. Jag medgifver gerna att så *kan* vara, jag nekar icke att så stundom är, men staten kan icke nöja sig med en sådan tillfällighet. Han måste af deras egen mun mottaga redogörelse för hvad de tro; han måste förvissa sig, huruvida deras religiösa öfvertygelse är grundad på samma sedliga lagar och rätter, som utgöra det nödvändiga underlaget för statens välfärd och bestånd, huruvida deras tro förbjuder eller tillstädjer mord, äktenskapsbrott, upplopp, svek, mened och allt annat, som kan innebära hotande faror för samhället. En så beskaffad redogörelse är icke afgifven af baptisternas afkomlingar, såsom hvarken konfirmerade inom kyrkan eller tillhörande annat trossamfund.

Hvad slutligen beträffar motionärens yttranden angående äktenskapets väsende, hvilket han förmenar vara ett hufvudsakligen världsligt kontrakt, så vore visst mycket deremot och derom att säga — mycket mera än som bekvämt skulle kunna rymmas inom omfånget af en stunds riksdagsdiskussion — men då frågan derom väsentligen tillhör ett annat förum än riksförsamlingen, skall jag icke uppehålla mig dervid. Men ett vill jag säga motionären, det nemligen, att jag icke fruktar civiläktenskapet; jag fruktar det icke såsom skulle detsamma kunna rubba eller undergräfvad den svenska kyrkans bestånd. En tid kan komma och det måhända snart nog, då till följd af dissenterförsamlingars stigande antal man måste lemna civiläktenskapet större utrymme än nu, men jag är förvissad, att den svenska kyrkan äfven då skall stå orubbad, ty formen för äktenskapets ingående hör lika litet till hennes som till någon annan evangelisk kyrkas fundamentalväsende. Hvad jag deremot fruktar är följderna af den grundsats, hvarpå motionärens framställning hvilat, den förutsättning, hvarifrån han utgår, eller att svenska staten skulle medgifva i full utsträckning medborgerliga rättigheter och enkamrerligen den rättigheten att vare sig inför kyrklig eller borgerlig myndighet ingå lagligt äktenskap och grundlägga en familj äfven åt sådana, hvilka ingen religiös bekännelse aflagt. Den svenska lagstiftningen är visserligen så liberal som möjligt; den förlänar medborgerliga rättigheter och äfven äktenskapsrätt åt katoliker, reformerte, flera kristna sekter, ja äfven åt mosaiska trosbekännare, hvilka ordnat sig i särskilda trossamfund, men den kan aldrig gå så långt, att den förunnar den

nämnda rättigheten åt bekännelselösa, hvilka, huru goda menniskor de för öfrigt må vara, likväl icke hafva någon för samhället känd religion. På denna grund jemte de af Utskottet anförda grunder yrkar jag bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Ang. införande af civiläktenskap.
(Forts.)

Herr Strömberg: Herr Grefve och Talman! Mine herrar! Motionärens missuppfattning af såväl sjelfva denna samhällsviktiga fråga som de i ämnet gällande lagbestämmelser är så klart och tydligt bevisad af den talare, Kammaren nyss åhörde, att jag, som visserligen eljest ämnat dervid uppehålla mig, nu anser mig hvarken kunna eller böra någonting tillägga. Jag öfvergår derfore genast till det yrkande, hvarmed motionären sjelf inledt diskussionen. Han började med en tillrättavisning åt mig, och jag erkänner villigt, att jag i det yttrande, som jag framförde, då jag förra gången, eller vid motionens remitterande till Lag-Utskottet hade ordet, begagnade uttryck, hvilka möjligen voro mera utmanande än de bort vara. Men jag vädjar till ett mildt bedömande af Kammaren, huruvida icke en förklaringsgrund skulle kunna finnas härför, och jag är säker att den rättskänsla, som genomgår denna Kammare, skall leda derhän, att om någon ovilja förefinnes, densamma må drabba endast personen, men icke den kyrka, hvars tjänare jag är, det embete jag bekläder.

Då jag nu af den anledning, som jag nyss nämnde, förbigår hela den utveckling af motionens principer och grunder, som jag hade tillämnat, ber jag att få fullfölja der den förre talaren slutade, nemligen med den frågan: huru skulle den stora menigheten i vårt land, huru skulle vårt folk upptaga detta förslag, huru tacksamt skulle det vara för den erbjudna gifvan af civiläktenskapet, staldt i valet med äktenskapets bekräftande af kyrkan?

Man har ofta i denna fråga förespeglat oss exemplet af främmande länder, der civiläktenskapet längre eller kortare tid varit infördt. Mine herrar, det måste jag bekänna, att af alla grunder, som kunna andragas till förmån för civiläktenskapet eller för hvad som helst nytt, man vill påbörda oss, är det ingen, som jag aktar så ringa som just denna. Det är alldeles visst att vi, vi svenskar, redan offrat alltför mycket på detta främmande altare. Det skulle vara mig mycket mera kärt, om vi kunde såsom en man stå fram emot de främmande folken och, efter skedd profning af det myckna goda, vi ega, behålla detta och säga: se, detta är vårt, det är fosterländskt, det är svenskt, det hafva vi ärfat af våra fäder; derfore är det oss kärt, det har varit grunden för vår lycka, för vårt sedliga lif, för vår utveckling såsom ett fritt och lyckligt folk -- derfore vilja vi behålla och bevara det och lemna det i arf åt våra efterkommande. Gån I andre och gören sammaledes!

I afseende å de efterdömen, som i nu ifrågavarande sak blifvit framställda, skulle jag anhålla att få framdraga ett enda exempel, som visar hvarifrån man i allmänhet kan leda källan och grunden till lagstiftningen angående civiläktenskapet i främmande län-

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

der. Jag tager såsom exempel den preussiska lagen. Jag tror mig icke fela, om jag påstår att grunden till den lagstiftning, som der nu gäller, forskrifver sig från det stora revolutionsåret 1848. Det var då, som de jäsande massorna kommo till nationalförsamlingen i Frankfurt och till sina särskilda ständerförsamlingar och framställde kraf å såväl denna som många andra friheter. Den preussiska regeringen har sedermera väcklat och under utfärdande af flerahanda, hvarandra ofta nog motsägende förordningar förhalat, intill dess den nu gällande lagen blef utfärdad.

Jag skulle vilja i afseende på de principer, hvarpå en sådan lagstiftning hvilar, der och i andra länder, framföra just en tysk vetenskapsmans yttrande. Det är en uppfattning visserligen från den kyrkliga sidan, men, jag vågar tro, derföre icke mindre behjertansvärd. Han säger:

»För att gifva åt det kristliga äktenskapet såsom ett heligt, onligt Guds vilja knutet förbund, en mot dess begrepp svarande fullbordan och höja det öfver ett efter blott människovilja slutet fördrag, fordras oeftergifligen, att det knytes och välsignas i den Högstes namn. Eljest framstår icke tydligt vid äktenskapsförbindelsen *det* sammanfogande, som ej af människors godtycke får upplösas. Om den profana rationalismen, som lösgör äktenskapet från all gudomlig grund, endast deri ser ett, genom ömsesidigt mänskligt begifvande ävägabragt, s. k. civiläktenskap, så måste vi säga, att denna åsigt, uppkommen under den ateistiska revolutions-tiden, strider mot allt religiöst medvetande och all högre religiös känsla».

Det är moralteologen Sartorius som talar.

Mine herrar! jag hemställer nu om vårt folk är benäget att hylla sådana grundsatser, som dem, han här bestraffar, om hos detta folk finnes något kraf på civiläktenskapets införande, tillräckligt starkt för att vi böra i något afseende understödja en sådan lagstiftning. För min del tror jag det icke och jag vill försöka framlägga ett bevis, som torde något tala. Jag förer herrarnes uppmärksamhet på 1873 års kyrkomöte. Då hade förslag väckts om ändring i 7 kapitlet af gällande kyrkohandbok, angående formuläret till brudvigseln. Mötet fann förslaget förtjena afseende, och majoriteten inom detsamma, till hvilken jag dock icke hörde, beslöt en ny redaktion af ingressen till formuläret, och i följd häraf ingick en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t. Men under tiden uppväxte i hela vårt land en storm af ovilja mot förändringen, och förkastelsesdomen uttalades så intensivt, att vi sällan sett något liknande i den offentliga diskussionen. Det gick derhän t. o. m., att det väckte eko i vårt brödraland Norge, derifrån rundskrifvesser utgingo, i synnerhet från fruntimmer, med bannor till alla vara biskopar för hvad som skett.

Detta såsom bevis på, huru den stora menigheten på den skandinaviska halfön uppfattat hvad som skett. Skulle nu Riksdagen komma och säga till samma menighet: nu är icke fråga blott om

en förändring af några ord i ingressen till vigselformuläret, utan nu är fråga om ett underkännande af vigten och värdet af hela formuläret, då vi beslutat att val kan ske efter behag mellan *detta* och några ord, yttrade å en rådhusal eller ett kronofogdekontor, *kanske* åtföljda af litet bön och andakt, »*dock utan formulär*», hemställer jag, huru våra församlingar skulle upptaga detta. Jag tror det icke skulle ske med tacksamhet och tillmötesgående. Jag hoppas det åtminstone, ty der en nötning sker på den religiösa uppfattningen af sådana institutioner, der, mine herrar, gnages det i sjelfva verket på folkets sedliga lifsrot och på dess sedlighetskänsla, och detta är dock det dyrbaraste, vi ega.

Jag för min del yrkar bifall till Utskottets väl motiverade framställning.

Herr Torpadié: Då jag icke hört någon af Lag-Utskottets ledamöter begära ordet för att yttra sig i anledning af motionärens framställning, så vill jag i min ringa mån söka försvara Utskottets betänkande.

Mine herrar! för min del vill jag gerna tro, att motionärens förslag varit dikteradt af välvilja, men jag dristar mig påstå, att han misstagit sig icke blott i afseende å äktenskapets natur och väsende, utan äfven i fråga om sättet huru man bör gå till väga för att utjemna de af honom påpekade missförhållanden. Han har yttrat, att i vårt land finnas omkring 10 eller 12,000 personer, som omfattat baptistiska åsigter, men hvilka icke utträdt ur statskyrkan.

Nu vill jag, i likhet med en annan värd talare i denna Kammaré, icke ingå i någon utredning af orsakerna till det förhållande, att dessa quasibaptister — såsom jurist måste jag så benämna dem — icke lemnat vårt kyrkliga samfund, men jag vill se saken från en mild synpunkt. Jag vill antaga, att det möjligen kan ligga något hinder därför i vår dissenterlag, men i så fall torde rätta vägen vara att se till, att denna dissenterlag blir ändrad, att vägen för utträde ur statskyrkan göres bredare. Jag vill dock icke säga att jag för min del anser det vara behöfligt; men det är svårt för den, som i likhet med mig har djupt rotfastade religiösa åsigter, att sätta sig in i andras; dock torde en mera olycklig utväg svårligen kunna påhittas, än då man, derföre att i vårt land finnes ett eller annat tusental personer, som frånträdt statskyrkans tro men icke vilja skilja sig från kyrkan, föreslår, att hela raden af kyrkans bekännelsetrogn medlemmar skall för nämnda fåtals skull ändra sina lagar och institutioner. En sådan begäran måste anses såsom allt annat än blygsam.

Under den korta tid, som jag varit ledamot af denna Kammaré, har jag ofta hört framhållas farhågan för att tillskapa precedensfall, och vi hafva ett sådant i denna stund. Denna gång gäller det sättet för ingående af äktenskap, men en annan

Aug. införande af civiläktenskap.
(Forts.)

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

gång kan det blifva fråga om något annat. Vi veta alla, att det finnes sådana sekter, kvilkas lära förbjuder deras medlemmar att deltaga i krig. Skulle vi nu beträda den väg, motionären föreslagit, så skulle det kunna hända, att dessa sekters medlemmar förklarade: det strider mot vårt samvete att väpna oss, vi vilja dock ej lemna fosterlandet, men vi fördra arméns och flottans afskaffande. Skulle vi då nödgas underkasta oss en sådan fordran?

Motionären har vidare i motiveringen yttrat, att äktenskapet vore ett världsligt kontrakt; men det må likväl tillåtas mig att bestrida detta påstående. Till naturen af ett kontrakt lär otvifvelaktigt höra, att det kan upplösas, när begge kontrahenterne äro derom ense och tredje mans rätt derigenom icke ledderas.

Jag hemställer till er, mine herrar, huruvida denna proba kan läggas på äktenskapet. Detta är otvifvelaktigt till sin natur en ouplöslig förening. Jag bekänner dock, att jag räknar såsom en stolthet och lycka att tillhöra en protestantisk konfession, hvilken medgifver upplösning af sådana äktenskap, som förfela sin bestämmelse. Det är just katolicismens hårdnackade fasthållande vid läran om äktenskapets ouplöslighet, som framkallat tanken på införande af civiläktenskap. Ty, såsom vi veta, betraktar man i de katolska länderna äktenskapet såsom ett af de sju sakramenten, hvilket icke kan upplösas, om icke den myndige nyckelbäraren i Vatikanen undantagsvis vill dertill samtycka.

Jag vill likaledes erinra Kammararens ledamöter derom, att så långt som tideböckerna gå tillbaka och till hvilket folk vi än vända oss, finna vi äktenskapet betraktadt såsom varande af hufvudsakligen religiös natur. Tillåten mig erinra er, mine herrar, hurudana förhållandena voro under hednatiden i det gamla Rom. Der var det äldre äktenskapet — *confarreatio* — en kyrklig handling, som ingicks inför presterskapet, och det var först sedan sederne slappats och samhällsbandet börjat upplösas, som der infördes andra grader af äktenskap, men hvilka likväl betraktades såsom lägre. Herr Talman! Mine herrar! Sedan nära tusen år har äktenskap i Sverige ingåtts genom kyrklig vigsel; sedan nära tio sekler tillbaka har den svenske mannen emottagit sin brud inför kyrkans tjänare. För min del är jag nog gammaldags att anse detta såsom ett dyrbart arf från ädle fäder, hvilket jag icke tanklöst bör kasta ifrån mig. Liksom svensken alltid gjort, så sätter äfven jag den fria, ädla, högsinta svenska qvinnan mycket högt och jag anser denna uppfattning vara någonting, som man bör akta sig för att i ringaste mån störa. Låtom oss sålunda lära våra barn hvad vi hafva lärt af våre fäder: eller att anse hustrun för husets dyrbaraste skatt och vaktom oss att förblanda henne med de skatter, som indrifvas af kronofogdar och magistrater.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Häruti förenade sig Herrar A. Rundbäck och Lyth.

Herr Hjelm: Jag har icke begärt ordet för att taga baptisterna under armarne — något som en talare från Strengrås på sitt egendomliga sätt för en tid sedan påstod att motionären gjort — ty med stor aktning för baptisterna derföre att de visa sin tro i sitt lefverne såsom kristna anstår, kan jag dock icke gilla några af deras lärosatser.

Jag har icke heller begärt ordet för att förorda motionen i dess nuvarande form. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på ett förhållande i norra Sverige, som synes mig tala något för hvad motionären föreslagit. Der finnas icke så få personer, som väl bekänna sig till den evangelisk-lutherska läran, men långt för detta skilt sig från statskyrkan; och det har visat sig att de icke med några medel kunna dit återföras. De äro icke bekännelselösa. De hafva samma lära, samma bekännelse, tro och hopp som de, hvilka tillhöra statskyrkan, och de äro oklanderlige samhällsmedlemmar. Jag afser separatisterna. Man skulle kunna benämna dem konservativt-evangelisk-lutherska, derföre att de icke erkänna de nyare kyrko- och läroböckerna, samt gifva lagen sitt fulla rum enligt vår bekännelse. Kyrkan har som jag nämnde, flera gånger sökt återföra dem i sitt sköte, men icke lyckats och sjelfve hindras de af samvetet att återgå till densamma. När medlemmar ibland dem äro gifta sig, pläga de i ortens tidning kungöra, att der och der komma de och de att ingå en äktenskaplig förening. På utsatt tid och ställe samlas anhöriga och vänner, föreningen knytes mellan kontrahenterna hvarvid det hela bär en allvarlig religiös pregel och måhända är underständom en sådan föreningsakt väl så anständig, som ett verkligt bröllop med spel, dans och superi. De lefva sedermera tillsammans såsom makar, men det är i borgerligt hänseende en ganska lös förening och ganska sorgliga förhållanden kunna inträffa i afseende på arfsföljden. Då t. ex. ett dödsfall timar, finnes ingen arfsrätt för de barn, som kommit i verlden genom en dylik förening. Icke heller uti sedligt och medborgerligt hänseende torde sådana föreningar — jag måste säga lösliga — vara lyckliga, och för samhällsförhållandena äro de föga önskvärda.

Jag har endast velat påpeka dessa omständigheter, som jag tror i någon mån tala för motionärens förslag, för så vidt det rör kristna, ej med svenska statskyrkan förenade bekännare, men såsom frågan nu föreligger, så hvarken kan eller vill jag göra något yrkande. Saken kommer alltid i sinom tid att bana sig väg, min bön och mitt ord förutan.

Herr Rundgren: Jag erkänner, att jag begärt ordet endast derföre, att jag i min ställning ansett mig pliktig att icke iakttaga fullkomlig tystnad i en fråga sådan som denna. Det bifall, som tillfallit de anföranden, hvilka öfverensstämma med de

Ang. införande af civil-äktenskap.
(Forts.)

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

Åsiger jag har att uttala, ådagalägger nemligen, att andan inom denna Kammare är sådan, att åtminstone ännu på mycket länge ett förslag, sådant som motionärens, icke kan hafva utsigt till framgång. Mig synes den uppfattning af äktenskapet, hvilken motionären angifvit, vara så låg, att det endast på denna grund torde vara omöjligt för en representantförsamling att understödja ett förslag, som ifrån en sådan grund leder sig till ett sådant slut. Motionären säger nemligen, att »det väl icke lärer kunna förnekas, att äktenskapet hufvudsakligast är ett verldsligt kontrakt». Må det dock vara mig tillåtet att förneka denna utgångspunkt. Här kan icke vara stället och är ej heller tillfälle till att ingå i en framställning af äktenskapets betydelse och idé. Men att äktenskapet icke hufvudsakligen kan vara ett verldsligt kontrakt, säger oss vår känsla, det säger oss ock sjelfva det faktum, att inom det kristna samhället monogamien är lag, den lag, som förbjuder äktenskap emellan flere än en man och en qvinna. Sådana förhållanden häntyda ju derpå, att uti äktenskapet måste ligga en högre betydelse än den att blott vara ett verldsligt kontrakt. Dessutom kunna och böra vi ej mindre af historiens vittnesbörd än af nuvarande tidsförhållanden finna, att uti äktenskapet ingår någonting sedligt; och att således sedligheten ingår uti äktenskapets idé. Och då vi veta och erkänna sammanhanget mellan sedligheten och religionen, skulle vi väl enklast kunna säga, att det är en sedligt religiös idé, som ligger till grund för äktenskapet, hvilken nödgar oss att förneka motionärens antagande om äktenskapet såsom ett verldsligt kontrakt. I öfrigt vill jag erinra om en annan omständighet, som häntyder derpå, att det allmänna medvetandet icke nöjer sig med en så simpel uppfattning af äktenskapet, som den sistnämnda. Det händer nemligen beklagligen icke så sällan, att personer gifva sig för pengar som man säger. Men ett sådant motiv till äktenskap uppbäres i allmänhet icke af det sedligt religiösa medvetandet, när man känner med sig, att under sådana förhållanden någonting fattas i grunden för äktenskapet. Men om äktenskapet vore »hufvudsakligast ett verldsligt kontrakt», då vore ju ett sådant äktenskap af rätta arten, eftersom det uppfyllt hvad som skall vara dess hufvudsakliga fordran.

Med dessa enkla antydningar tror jag mig hafva visat, att den grund, hvarifrån motionären utgått i afseende å sin uppfattning af äktenskapet, är falsk, och att, då byggnaden i väsentlig mån är beroende af grunden, den byggnad, han derpå uppfört, icke kan godkännas.

Redan af en föregående talare är anmärkt, att det är icke blott i den civiliserade verlden, hos de kristna folken, som uppfattningen om ett religiöst element i äktenskapet gjort sig gällande; samma uppfattning finna vi nemligen hos de hedniska kulturfolken. Ja, hos sjelfva de vilda folkslagen, åtminstone hos många af dem, ingås icke äktenskapet allenast på det rent djuriska sättet,

utan äfven de söka deri inlägga något religiöst, något som från deras ståndpunkt är att uppfatta såsom något högre.

Frågan om civiläktenskapets införande i de kristna länderna har därför icke uppstått och väckts utan i samband med frågan om de olika religionssamfundens ställning inom samhället.

Detta var också orsaken, hvarför jemväl inom vårt land, civiläktenskapet infördes. Då detta slags äktenskap redan hos oss existerar, vill jag nu icke ingå i någon granskning, huruvida det må anses förkastligt eller icke, lika litet som jag vill uttala något klander öfver frågans hänskjutande till Riksdagen, ehuru jag på samma gång måste uttala mitt beklagande deröfver, att man på den beträdda vägen neddragit äktenskapet från dess höga ståndpunkt. Sjelfva brytningen hos oss i afseende å äktenskapsfrågan skedde, såsom vi veta, i samma ögonblick som giftermål mellan kristen och mosaisk trosbekännare vardt medgifvet. Då infördes första gången civiläktenskapet i svensk lag. Utvecklingen har skett i samma mån som de fremmande religionssamfundet utbildat sig. I samma mån hafva nemligen deras fordringar på rättigheten att ingå civiläktenskap gjort sig gällande, hvarför ock uti 1873 års författning stadganden derom äro intagna.

Sålunda befinnes, att vi i närvarande ögonblick hafva tre olika förhållanden i fråga om äktenskapet. Först möter oss nemligen den *obligatoriska vigseln*, som enligt nu gällande lag eger rum för svenska kyrkans medlemmar äfvensom för medlemmarne af sådana främmande trossamfund, som hafva eget presterskap med rätt att förrätta vigsel. Hufvudgrundsatsen är således ännu bibehållen i vår lagstiftning, nemligen den, att der kyrkligt eller religiöst äktenskap kan ingås, der är det äfven obligatoriskt. Vidare hafva vi det *obligatoriska civiläktenskapet* i alla sådana fall, der kyrklig eller religiös vigsel icke kan ega rum. Sådant gäller i afseende å äktenskap mellan personer, der ingendera är medlem hvarken af svenska kyrkan eller af sådant främmande trossamfund, som har presterskap med rätt att förrätta vigsel.

Slutligen står emellan dessa båda slag af äktenskap, således mellan den obligatoriska vigseln och det obligatoriska civiläktenskapet ännu en annan grupp, nemligen *alternativt kyrkligt eller civilt äktenskap*, der bestämningsrätten i fråga om det ena eller andra är åt kontrahenterna sjelfva öfverlemnad. Sådant rätt är nemligen medgifven i trenne särskilda fall: a) för dem som tillhöra olika fremmande trossamfund med sådant presterskap, som har rätt att förrätta vigsel, b) vid det förhållande att blott endera är medlem af sådant samfund, c) vid äktenskap mellan medlem af främmande kristet trossamfund och medlem af svenska kyrkan; och grunden till detta alternativ ligger deruti, att lagen förutsatt möjligheten deraf, att någondera kontrahenten skulle kunna hysa betänkligheter mot att viga af det fremmande kyrkosamfundets presterskap, i hvilket fall alltså lagen icke velat tvinga till kyrklig vigsel.

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

Vid betraktande af dessa förhållanden kunna vi alltså säga, att i den nuvarande lagstiftningen ligger ett bestämdt tillmötesgående emot de fordringar, som komma från fremmande trossamfund skäligen göras. Frågan gäller således ingalunda, huruvida civiläktenskapet skall införas eller icke, ty denna fråga är genom lagstiftningen redan afgjord; frågan gäller, huru långt rättigheten till civiläktenskap skall utsträckas? Men när saken sålunda uppställes torde utan tvifvel hvar och en kunna erkänna, att motionären vid besvarandet af denna fråga gått för långt. Det måste nemligen alltid blifva en orättvisa mot svenska kyrkans medlemmar, om den af motionären påyrkade valfriheten, hvilken i sjelfva verket innebär ett ytterligare steg till äktenskapets neddragande från dess höga ståndpunkt, skall utsträckas derföre att personer, som i sin dogmatiska uppfattning skilja sig från kyrkans, finna sig tryckta af den närvarande lagstiftningen.

Aterstår alltså en annan fråga, som har ett rent praktiskt syftemål: är det med afseende på de baptister, som finnas i Sverige och som icke vilja ur kyrkan utträda, en nödvändighet eller en billighet att fordra att svenska kyrkan skall ändra sina lagar och institutioner angående äktenskapet? Hvad äro i sjelfva verket inför lagen dessa baptister, som icke vilja begagna sig af den i dissenterlagen dem tillerkända rättighet, att utträda ur svenska kyrkan. De äro fortfarande den svenska kyrkans medlemmar. Nu säger motionären, att de visserligen tillhöra den svenska kyrkan, men emedan de hafva en afvikande uppfattning i afseende på dopet och nattvarden, äro de »i afseende på äktenskaps ingående rent af rättslösa».

Men hvarföre äro de rättslösa? frågar jag, och svaret kan icke blifva tvifvelaktigt. Rättslösheten kommer sig deraf, att de icke vilja ställa sig lag och författningar till efterrättelse. De hafva dermed sjelfva ställt sig utom lagen. Kan det väl vid sådant förhållande tillhöra svenska kyrkan eller svenska representationen att förklara: I viljen sjelfva ställa eder utom den lag, enligt hvilken I kunnen bilda egna kyrkosamfund, men det oaktadt skolen I åtnjuta de rättigheter, som äro förenade med utträde ur svenska kyrkan? Jag tror icke att, om man rätt betänker denna sak, annat svar på frågan kan lemnas än detta: den som är rättslös derföre att han sjelf ställer sig utom lagen, den kan icke fordra att lagen skall ändras för att han skall få rätt. Antingen måste alltså baptisten afstå ifrån att ingå lagligt äktenskap, eller ock rätta sig efter den lag, som finnes. Min öfvertygelse är således den, att nu föreliggande sak, som gifvit motionären anledning till hans motion, icke kan lösas på det sätt han föreslagit. Man kan icke begära att svenska kyrkan skall berättiga sina medlemmar till alternativt civilt eller kyrkligt äktenskap, derföre att tio eller tolf tusen baptister icke vilja utträda ur kyrkan och bilda egna kyrkosamfund.

Skall afseende å deras anspråk fästas, kan och bör det icke ske på annat sätt, än att en förändring i dissenterlagen vidtages i syftemål att baptister, äfven om de icke bilda egna kyrkosamfund, må kunna komma i åtnjutande af samma rättigheter, som dissenterlagen tillägger dem som bilda egna kyrkosamfund. Men om den saken har jag icke nu att yttra mig.

Ang. införande af civil-äktenskap. (Forts.)

Mycket vore att tillägga; men då jag uttalat min grunduppfattning af frågan, vill jag blott till sist uttala min tacksamhet mot Lag-Utskottet som på ett så kort, enkelt och tydligt sätt afvisat motionärens yrkande, och yrka bifall till Utskottets afslag.

Herr Grefve Sparre: Sedan jag begärde ordet, har denna fråga blifvit så fullständigt utredd, att jag, af fruktan att trötta Kammaren, icke skall mycket tillägga. Jag ber således blott att få vända mig mot den ärade motionären. Han har sagt, att Lag-Utskottet icke satt sig tillräckligt in i frågan, då det afstyrkte motionen. Jag försäkrar att Lag-Utskottet gjort sig all möda att samvetsgrant pröfva densamma, och då Lag-Utskottet uttalat den öfvertygelse, att motionärens önskan att införa det borgerliga äktenskapet icke är i allmänhet delad inom landet, så har Utskottet sagt hvarken mer eller mindre än hvad som är verkligen sant. Jag har icke hört någon, som påyrkat denna reform; och den fullständiga vederläggningen af de grundsatser motionären uttalat i sin motion, hvilken vid flera föregående riksdagar rönt samma öde som den nu med all sannolikhet har att vänta, borde hafva öfvertygat motionären derom, att den af honom påyrkade förändringen, åtminstone för den närvarande tiden, icke är önskad, *ty vi vilja icke hafva borgerligt äktenskap.*

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Till en början vill jag nämna, att jag icke kommer att instämma med motionären och jag har i detta fall intet att förebrå mig. Jag skulle ej heller yttrat något i denna fråga, om icke från flera håll framkastats, att bifall till motionärens förslag skulle medföra samhällsomstörtande följder såväl för kyrkan som staten. Jag är icke nog upplyst att förstå detta och icke nog enfaldig att tro det, men tror tvärtom, att religionens sanningar äro så mäktiga och kyrkan så fast fotad, att, om förslaget bifölles, det skulle visa sig att endast en ringa bråkdelen skulle begagna sig af den dem så lunda medgifna rättigheten. Det är möjligt att motionären i ett fall har rätt, nemligen då han säger att ifrågavarande personer äro ställda utom lagen; och detta kunde snarast afhjelpas. Jag har emellertid velat nedlägga min protest mot den uppfattning af frågan, att densamma skulle innebära så samhällsvådliga tendenser, man här låtit påskina. Den religiösa öfvertygelsen är nemligen så rotfästad att, äfven om motionen bifölles, den nyförvärfvade rättigheten blott sparsamt skulle begagnas. Dessutom vill jag påpeka den omständigheten, att inom landet finnes blott ett fåtal kronofogdar och magistrater, men deremot prester i hvarje socken, hvilket i sin mån lägger hinder i vägen för ingående af civiläktenskap af dem, som tillhöra

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

statskyrkan, då folket väl i allmänhet för äktenskaps afslutande icke vill resa längre än nödvändigt är, om de ej af religiösa skäl dertill tvingas. Såsom saken nu står, vill jag derföre gerna bifalla Utskottets föreliggande hemställan och har med mitt yttrande endast velat antyda, att af hvad anfördt blifvit icke visats, att förslagets godkännande skulle medföra några samhällsvådliga följder, och torde snart blifva en nödvändig åtgärd.

Herr Gumælius: Jag säger, såsom en ärad talare i min närhet nyss gjorde, att jag känner mig skyldig att uttala min åsigt i denna fråga, och det är derföre jag har begärt ordet, dock utan antagande att mitt yttrande skall medföra någon inverkan på Kammarens beslut, och oaktadt jag varit hindrad att mer än delvis öfvervara denna öfverläggning. Jag skall emellertid icke länge behålla ordet, utan endast yttra något med anledning af några föregående talares anföranden. En af de talare, som uppträdde på kyrkans sida, yttrade, att ett giltigt bevis för svenska folkets motvilja mot den af motionären föreslagna ändringen finnes deri, att det beslut om vigselformulärets ändring, som af senaste kyrkomötet fattades, mottogs med ovilja af flertalet och till och med i utlandet ogillades, och samme talare tillade derefter någonting — dock med så låg röst, att jag ej hörde det. Hvarföre jag först efteråt hos honom själf inhämtat rigtigheten af min gissning rörande dessa hans ord — att han icke tillhörde detta flertal, hvilket efter min uppfattning länder honom till heder. Men jag borde då icke behöfva fästa *hans* — minoritetstalarens inom kyrkomötet — uppmärksamhet derpå, att det icke var sjelfva ändringen som väckte missnöje, utan detta berodde derpå, att ändringen var *sådan*.

En annan talare från samma sida har sagt, att här skulle vara i fråga att till förmån för ett fåtal, stående till hälften inom och till hälften utom kyrkan, beröfva kyrkans egna medlemmar en rättighet. Jag kan dock ej fatta hans tankegång i detta fall. Här måtte väl endast vara fråga om att åt kyrkans egna medlemmar medgifva rättighet att, för den händelse de så önska, vid äktenskapets ingående begagna sig af kyrklig vigsel eller icke. Det är visst icke i fråga att borttaga den kyrkliga vigseln, utan meningen är blott, att den, som af en eller annan orsak icke vill eller kan underkasta sig vigseln, icke derföre skall nödgas afstå från det tilltänkta äktenskapet, utan må kunna, vigsel förutan, ingå ett af lagen erkänt äktenskap. Det synes mig, att döma af diskussionen såväl i dag som vid föregående tillfällen. då denna fråga varit under öfverläggning inom riksdagar och kyrkomöten, att man betraktar frågan på ett sätt, som om det gälde hela kyrkans tillvaro och som om skydd för densamma vore af nöden. Kyrkans män påkalla skydd, protektionism. I afseende härå ber jag att få instämma med den senaste talaren i *den* del af hans anförande, hvori han ådagalade större tillit till religionens egen kraft, än mången af kyrkans män i dylika fall visar. Om valfriheten härvid lag kommer att innebära någon fara, beror sådant mest på-

kyrkan sjelf och dess tjenare, och detta ej endast af edert välkända nit, mine herrar prestvän inom denna Kammare, utan äfven på samtliga edra medbröders. Må de hvar på sitt håll se till, att det stora öfvervägande antalet vid valfrihet varder benäget att begagna sig af vigseln; men, sanningen att säga, är det ju nu så, att man ej må mycket undra öfver, om åtskillige, som annars gerna ville begagna sig af kyrkans förmåner, af en eller annan orsak finna detta motbjudande, åtminstone inom egen församling.

Här har i dag yttrats och säges jemväl i Utskottets betänkande, att enligt gällande lag det redan nu är medgifvet främmande religions-samfundsmemstrar att vid äktenskaps ingående låta *viga* sig efter deras egen kyrkas ritual, och att frihet vore jemväl medgifven baptisterne — jag talar nu endast om dessa och icke såsom Herr Hjelm äfven om andra, hvilka i läran afvika ännu mindre från oss — att bilda eget kyrkosamfund; men vilkoren derfor äro så betungande, att baptisterna svårigen kunna underkasta sig dessa villkor, helst de somligstades utgöra ringa fåtal på hvarje plats. Huru vill man, att de skola kunna bygga kyrka, lålla skola och begravningsplats, då de på sina ställen äro endast 2 eller 3 i en socken. Sådant är helt enkelt otänkbart. Vidare säges i betänkandet, att den föreslagna ändringen är hvarken af behovet eller någon allmänare önskan påkallad, och här har man sagt att saken rör ett ringa fåtal; jag ber dock att få påpeka, att baptisternas antal för närvarande uppgår till tusental, hvilket ock medgifvits af åtminstone en talare emot förändringen. Jag inser väl att tiden ännu icke är inne för genomförande af denna ändring, och ett bifall af denna Kammare till motionärens förslag skulle för öfrigt i praktiken tjena till intet, då, såsom bekant är, Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan; men den tiden kommer dock förr eller senare, då vår i detta fall onaturliga lagstiftning måste ändras, om icke förr, när dessa baptisters nu såsom vanbördiga ansedda barn hunnit växa upp och några sådana barnkullar sett sig beröfvas fäderne-arf och kanske af fjärmare, men lagligen erkända släktingar drivas ut ur fädernehemmet. Då, om icke förr, skall denna reform gå igenom, med eller mot bestridande af kyrkans män.

Jag har icke något yrkande att framställa i denna fråga; men har ansett mig böra uttala min åsigt deri, på det jag icke genom stillatigande skulle kunna misstänkas för att dela den okristliga mening, som här synes göra sig gällande.

Herrar Pehr Nilsson i Wittjerf, Biersert, O. B. Olsson och Johan Jönsson instämde med Herr Gumelius.

Herr Lithner: Oaktadt jag tänkt att icke yttra mig i denna fråga, kan jag dock, efter den siste talarens yttrande, icke underlåta att med några ord bemöta hans anförande. Han, liksom talaren näst före honom, yttrade, att de talare af presteståndet inom denna Kammare, hvilka haft något att anföra i detta ämne, skulle sagt, att med förslaget godkännande skulle beredas kyrkans fall.

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

Jag ber dock att få erinra att, så vidt jag kunnat höra, något sådant icke blifvit sagdt. Deremot yttrade den förste af den sidans talare bestämdt, att han af civiläktenskapets införande icke fruktade någon fara vare sig för kyrkan eller religionen. Hvad jag emellertid ville hafva utsagdt var, att jag för Kammarens ögen skull skulle önska, att det sätt att tillvägagå, som här synes utbilda sig, och som består deri, att så fort någon prest af Kammararen yttrar sig, man genast i hans yttrande inlägger något som han icke sagt, för att sålunda få tillfälle att nedergöra honom med allmänna fraser af ovilja emot presterskapet, måtte bortläggas. — Vi äro, vi prester som sitta här likaväl som de andra, representanter, som ha anspråk på att här bedömas och behandlas endast efter hvad vi här säga eller göra. Hvad angår nu förevarande fråga, undrar jag just huru det skulle upptagits, om den fått aflöpa utan att de prestmän, som finnas inom Kammararen, uttalat sina åsikter derom. De skulle nog då fått beskyllningen för att vara likgiltiga för densamma; men yttra de sig åter om den, så beskyllas de att vara alltför mycket trångbröstade och, som orden nyss här föllo, för kyrklig protektionism äfven om, såsom nu, våra åsikter äro desamma som Kammarens.

Om de, såsom här skett, yttrat farhågor att, med vårt folks nu varande uppfattning af äktenskapet, den nu föreslagna lagstiftningen skulle hafva ur sedlig synpunkt sina betänkligheter, så bör väl detta icke afspisas med sådana slagord, som presterlig protektionism o. s. v.

Hvad i öfrigt sjelfva saken beträffar, vill jag fästah errarnes uppmärksamhet på, att motionärens förslag, sådant det nu föreligger, lider af så betänkliga formela brister, att det endast för den skull icke kan antagas. Det står t. ex. i 2 § af motionärens lagförslag sålunda:

»Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, vare i stad magistrat, på landet kronofogde. Desse myndigheter hafva att i fråga om äktenskapshinder öfva den *tillsyn*, som vigselförrättare enligt lag äligger».

Enligt gällande lag skall vigseln föregås af lysning, hvilken skall afkunnas från predikstolen i den församling, der bruden tages. Skall nu kronofogden hafva lysningsrätt öfver hela sitt fogderi, huru skall då hinderslösheten, hvilken det skulle äligga honom att undersöka, kunna fulltygas på sätt nu är föreskrifvet? Vidare synes af 3 § att genom att antaga densamma skulle man, om icke upphäfva, så åtminstone förbrylla de nuvarande stadgandena angående giftomannarättens utöfvande. Ja, förslaget är i sanning så lösligt och lidande af så stora formela brister, att det omöjligt nu kan antagas. Det är för öfrigt, enligt mitt förmenande, svårt att gifva sig på att skrifva en lag öfver så ömtåliga förhållanden som ifrågavarande; och jag föreställer mig därför att det vore lämpligast, att ett sådant lagförslag, om det nemligen anses behöfligt, utginge från Kongl Maj:t.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Verner Ericson: yttrade:

Herr Uhr: Jag hembär min tacksamhet till den förste ärade talaren, som så väl satt sig in uti hvad jag med mitt förslag afser. Jag är honom också tacksam för det han uttalat sin åsigt om huru § 1 i 1873 års dissenterlag rätteligen skall tolkas. Den talare, som sist hade ordet, tolkade deremot samma § på helt annat sätt. Då nu två så olika meningar sökt göra sig gällande, torde det icke längre böra väcka förvåning, att jag hos Lag-Utskottet begärt en förklaring, huru ifrågavarande § rätteligen bör tolkas.

Jag vill slutligen tillkännagifva, att jag i denna fråga ej kommer att besvåra Kammaren med någon votering.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, och propositioner blifvit gifna, enligt de yrkanden som förekommit såväl på bifall till Utskottets hemställan som jemväl på afslag derå och bifall i stället till Herr Uhrs motion, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 6.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets utlåtande N:o 17, i anledning af väckt förslag om förändrad lydelse af 16 § 5 mom. i Kongl. förordningen om nya strafflagens införande, i hvad samma lagrum angår stöld af hästar.

Utskottet hade, rörande Herr Åke Anderssons motion, N:o 54 — hvaruti föreslagits, "det Riksdagen för sin del täcktes besluta: att, med upphäfvande af 16 § 5 mom. i Kongl. förordningen om nya strafflagens införande, i hvad det angår häststöld, må förordnas: att när och hvar rätte egaren finner honom frånstulen häst, han må ega rätt att återfå den utan lösen, när han lagligen styrker sin eganderätt" — hemställt, att samma motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Motionären Herr Åke Andersson yttrade: Då Lag-Utskottet fält dödsdomen öfver min motion, och Första Kammaren redan, i hvad på densamma ankommer, satt domen i verkställighet, har jag ingalunda för afsigt att här i denna Kammare göra ett försök att skaffa fostret till lif, ej heller vill jag belasta protokollet med någon likpredikan i detta fall. Jag kan dock icke underlåta att uttala ett beklagande deröfver, att Lag-Utskottet vid behandlingen af min motion icke kunnat komma till annat resultat än rent afslag derå, helst jag är öfvertygad att Lag-Utskottet, om det med god vilja försökt att afhjelpa de beklagliga förhållanden, jag i motionen berört, kunnat lika lätt leta reda på motiv för bifall, som för afslag. Utskottet har påmint derom, att frågan om förändrad lagstiftning i syfte att utsträcka vindikationsrätten till löseghedom, hvilken blifvit genom olofligt tillgrepp rätte egaren afhänd, i sin helhet har under de tre sistförflutna riksdagarne varit föremål för representationens öfverläggningar, utan att kunna vinna dess bifall. Detta är oss alla bekant, lika väl som att Utskottet, då frågan första gången förevar till behandling, kom till det resultat, att stulen vara, så

*Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)*

Ang. införande af civil-
äktenskap.
(Forts.)

vidt den ej blifvit köpt på offentligt ställe, såsom t. ex. under marknad eller å torgdag, kunde af rätte egaren återbekommas utan lösen till den. som på god tro deraf blifvit innehafvare, men i annat fall blott emot lösen. Tillämpningen af det lagrum, som i min motion beröres, i fråga om stöld af hästar har synnerligen bidragit till denna bedröfliga industris förkofran.

Lag-Utskottet säger vidare, att det icke synes vara med behörigt aktgifvande på enhet i lagstiftningen öfverensstämmande att, på sätt med motionen åsyftas, uti ifrågavarande hänseende stifta en undantagslag i afseende på hästar, som blifvit rätte egaren frånstulne. Jag tror dock att i fråga om häststölder ett undantagsförhållande bör ega rum, ty här kan den stulna varan — vare sig tjufven svingar sig upp på den stulna hästens rygg eller spänner hästen för ett åkdon — skaffa tjufven undan sina förföljare många mil på en enda natt.

Jag skulle helst velat än ytterligare utsträcka min motion, men då vi nu försökt i tre år och icke kommit till annat resultat än vi gjort, tänkte jag försöka åvägabringa en ändring uti den i motionen åberopade 16 § åtminstone i detta enda fall, för att derigenom i någon mån afskräcka tjufvar och tjufköpare från begäendet af dessa brott. Då jag emellertid är öfvertygad om att, efter den långa diskussion, som egt rum vid behandlingen af näst föregående betänkande, min motion icke kommer att inom Kammarren vinna något synnerligt understöd, vill jag icke heller framställa något yrkande, helst frågan ändå i följd af Första Kammarrens redan fattade beslut är förfallen, utan låter för denna gång vid Utskottets afstyrkande hemställen bero.

Herr Thomasson: Då jag begärde ordet, var det för att bemöta ett förväntadt yrkande om bifall till Herr Åke Anderssons motion, men då något sådant yrkande icke blifvit framställt, har ock anledningen, hvarföre jag begärde ordet, förfallit.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; och blef derefter Utskottets hemställen bifallen.

§ 7.

Föredrogos och lades till handlingarne Lag-Utskottets memorial:

N:o 18, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets utlåtande N:o 8, angående skärpning af stadgad påföljd för förfallolöst utblifvande af part och vittne vid underrätt; samt

N:o 19, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets utlåtande N:o 6, om upphäfvande af gällande stadganden rörande införsel i embets- och tjänstemäns löner för deras enskilda skulder eller andra förbindelser.

§ 8.

Till bordläggning anmälde:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel; samt

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 21, i anledning af väckt förslag om upphäfvande i viss mån af den så kallade indigenatsrätten; och

N:o 22, i anledning af väckt förslag angående ändring i stadgandena om enskildes rätt att sjelfve utse sitt och sin familjs grafställe samt tillkalla prest för de dödas jordfästning.

Dessa nu för första gången bordlagda ärenden skulle sättas främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.